

ویراست سوم

روان‌درمانی و مشاوره با کودکان و نوجوانان

(نظریه‌ها و کاربردهای عملی در مدارس و مراکز درمانی)

تامپسون پروت
داگلاس براون

ترجمه:

حسن فرهی

انتشارات ارجمند

۱۳۸۳

پروت، تامپسن، ۱۹۴۷-م. Prout, H. Thompson
روان درمانی و مشاوره با کودکان و نوجوانان (کاربردهای عملی در مراکز درمانی و مدارس) /
[ویراستاران] تامپسن پروت، داگلاس براون؛ ترجمه حسن فرهی. -- تهران: ارجمند، ۱۳۸۳
۵۴۴ ص. جدول.

ISBN 964-5855-81-0 ۶۹۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: Counseling and psychotherapy with children and adolescents
theory and practice for school and clinical settings 3rd ed.
واژه نامه.

۱. کودکان -- روان درمانی. ۲. نوجوانان -- روان درمانی. ۳. کودکان -- مشاوره. ۴. نوجوانان
-- مشاوره. الف. براون، داگلاس، ۱۹۴۳-م. Brown, Douglas ب. فرهی، حسن، مترجم. ج.
عنوان.

۶۱۸/۹۲۸۹۱۴

م ۵۴/پ ۴ RJ۵۰۴

۱۳۸۳

۸۳-۵۰۴۶

کتابخانه ملی ایران

انتشارات ارجمند

روان درمانی و مشاوره با کودکان و نوجوانان

ترجمه: حسن فرهی

ناشر: انتشارات ارجمند

چاپ اول، ۱۵۷۵ نسخه، ۱۳۸۳

لیتوگرافی: فرم اول

چاپ: درخشان

بهاء: ۶۹۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴-۵۸۵۵-۸۱-۰۰

پست الکترونیک: ARJMANDBOOK@YAHOO.COM

مرکز پخش: انتشارات ارجمند

- دفتر مرکزی: تهران بلوار کشاورز، نبش خیابان ۱۶ آذر تلفن ۸۹۷۵۸۶۳ ۸۹۷۷۰۰۲ ۸۹۷۹۵۴۴
- شعبه اصفهان: دروازه شیراز، خیابان چهارباغ بالا، پاساژ هزارجریب تلفن ۶۲۸۱۵۷۴
- شعبه آباده: خیابان امام خمینی، روبروی اورژانس، تلفن ۷۵۱-۳۳۳۱۱۱۵
- شعبه بابل: خیابان گنج افروز، پاساژ گنج افروز تلفن ۲۲۲۷۷۶۴
- شعبه رشت: خیابان نامجو، روبروی ورزشگاه عضدی تلفن ۳۲۳۲۸۷۶

Anne P. Cituk
Multidisciplinary Center
Florida State University
Tallahassee, Florida

Harriet C. Cobb
Department of Psychology
James Madison University
Harrisonburg, Virginia

Richard A. DeMartino
Ballston Lake, New York

Raymond DiGiuseppe
Department of Psychology
St. John's University
Jamaica, New York

Barbara L. Fisher
Rocky Mountain Marriage and
Family Institute
Fort Collins, Colorado

Gerald B. and Diane L. Fuller
Professional Psychology Program
Walden University
Traverse City, Michigan

Leigh R. Graves
Multidisciplinary Center
Florida State University
Tallahassee, Florida

Laura W. Smith
Department of Psychology
James Madison University
Harrisonburg, Virginia

Antoinette Thomas
University of Virginia
Charlottesville, Virginia

William B. Gunn, Jr.
Dartmouth Family Practice Residency
Program
Concord, New Hampshire

F. Donald Kelly
Psychological Services in Education
Florida State University
Tallahassee, Florida

J. Edward McKee
Department of Psychology
James Madison University
Harrisonburg, Virginia

Scott P. Merydith
Department of Psychology
George Mason University
Fairfax, Virginia

Helen B. Moore
Department of Psychology
James Madison University
Harrisonburg, Virginia

Jack H. Presbury
Department of Psychology
James Madison University
Harrisonburg, Virginia

Susan M. Prout
Department of Special Education and
Rehabilitation Counseling
University of Kentucky
Lexington, Kentucky

Patricia J. Warner
Department of Psychology
James Madison University
Harrisonburg, Virginia

روان‌درمانی در کودکان و نوجوانان هم‌اکنون روان‌درمانی در بزرگسالان است. فروید اهمیت بی‌چون و چرایی به تحولات دوره کودکی و تأثیر آن در زندگی آتی فرد قایل می‌شد. نخستین آزمایش‌های رفتاری در مورد انسان از دیدگاه شرطی‌سازی کلاسیک به روی کودکان صورت گرفت. نظریه پردازان رشدی از قبیل پیازه، کلبرگ و اریکسون بسیاری از زوایای پنهان ساختار روان کودکان و نوجوانان را در نیمه نخست قرن ۲۰ روشن نمودند. در همین دوره، درمانگاه‌های اختصاصی در برخی شهرهای بزرگ اروپا برای رسیدگی به مشکلات کودکان تأسیس شدند. افزون بر این، گروه جدیدی از روان‌درمانگران از جمله آنا فروید و ملانی کلاین توجه خود را عمدتاً به مباحث و مسایل مربوط به کودکان و نوجوانان معطوف ساختند. به رغم این اقدامات و تلاش‌های ارزشمند دیگر، تا دهه ۱۹۸۰ ادبیات روان‌درمانی و مشاوره در کودکان و نوجوانان از کمبود محسوسی رنج می‌برد.

در این سال‌ها بود که متخصصان از گرایش‌های نظری گوناگون به یکباره متوجه این حیطه شده و به پژوهش‌های دامنه‌داری مبادرت ورزیدند به گونه‌ای که هم‌اینک متخصصان و درمانگران علاقمند در کمتر موضوع مرتبط با این گروه‌های سنی با کمبود مطالعات نظری و تجربی مواجه‌اند. انتشار سه ویراست کتاب حاضر تقریباً با دوره مزبور تطبیق می‌کند. همان‌طور که ویراستاران متن انگلیسی در پیشگفتار خود اشاره می‌کنند، ویراست نخست اثر حاضر (۱۹۸۳) زمانی منتشر گردید که منابع اندکی در رابطه با مشاوره و روان‌درمانی در کودکان و نوجوانان و اثربخشی آنها در دسترس بود. در حالی که در هنگام ویراست سوم (۱۹۹۹) شاهد ادبیات پژوهشی فزاینده و کاربردهای گسترده در این خصوص هستیم.

کتاب **روان‌درمانی و مشاوره با کودکان و نوجوانان** از پاره‌ای جهات از دیگر کتاب‌های موجود در این زمینه در زبان فارسی متمایز است. تا آنجا که نگارنده این سطور اطلاع دارد، فصل دوم کتاب در خصوص مسایل اخلاقی و قانونی در زمینه مداخله‌های روان‌شناختی جامع‌ترین منبع موجود در این زمینه می‌باشد. فصل سوم که به ملاحظات فرهنگی در ارتباط با مشاوره و روان‌درمانی می‌پردازد، به لحاظ شباهت‌های ترکیب جمعیتی ایران و ایالات متحده به لحاظ تعدد اقوام و زبان‌های رایج و مهاجرت تناسب چشمگیری با مسایل پیش روی مشاوران و روان‌درمانگران ایرانی دارد. از دیگر ویژگی‌های شاخص کتاب می‌توان به توضیح مبسوط رویکردهای گوناگون اشاره کرد. فصل‌های مربوط به درمان عقلانی-هیجانی-رفتاری، درمان شخص‌محور، واقعیت‌درمانی و رویکردهای آدلری که بعضاً تنها منابع موجود در زبان فارسی می‌باشند، همراه با رهنمودهای عملی متعدد حجم عمده کتاب را به خود اختصاص داده‌اند.

به رغم حجم گسترده کتاب حتی الامکان سعی شده است یکدستی متن حفظ گردد. در انتخاب معادل‌های فارسی، **واژه‌نامه روان‌شناسی** تألیف محمدنقی براهنی و همکاران مرجع اصلی بوده، با این

حال در برخی موارد ترجیح داده شده است از معادل‌هایی که در متون روان‌شناسی زبان فارسی متداول‌تر اند استفاده به عمل آید. در موارد انگشت‌شمار نیز بنا به اقتضای متن معادل‌های جدیدی وضع گردیده است. همچنین در پاره‌ای موارد برای یک واژه از دو یا سه معادل فارسی استفاده شده است، به عنوان مثال، معادل‌های درگیری، مشارکت و شرکت برای involvement و آموزش روان‌شناختی و روانی - آموزشی برای psychoeducational.

محسن ارجمند مدیر کوشای انتشارات ارجمند که عنایت ویژه‌ای به چاپ آثار روان‌شناسی دارند زحمات فراوانی در آماده‌سازی و انتشار کتاب حاضر متقبل شدند. سعید شبستری با حروفچینی بسیار دقیق خود، کار غلط‌گیری کتاب را بر من آسان کرده و اصلاحات ویرایشی گسترده‌ام پس از حروفچینی اولیه را اِعمال نمودند. ناگفته نماند که انتخاب و توصیه کتاب حاضر برای ترجمه، حاصل ذوق علمی محسن ارجمند است. از همه این بزرگواران صمیمانه سپاسگذاری کرده و موفقیت روزافزون‌شان را آرزو می‌کنم.

حسن فرهی

رشت - ۱۳۸۳

همزمان با ویراست سوم این کتاب، تغییرات درخور توجهی را در حوزه مشاوره و روان‌درمانی با کودکان و نوجوانان شاهد هستیم. در ویراست نخست (۱۹۸۳) خاطرنشان کردیم که کتاب‌های اندکی در ارتباط با این موضوع وجود دارد. از آن زمان تا به حال، فنون و نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی برای اینکه بتوانند نیازهای بهداشت روانی کودکان و نوجوانان را به نحو مشخص‌تری آماج خود قرار دهند، مورد بازنگری قرار گرفته‌اند، خدمات مشاوره و روان‌درمانی به طرز گسترده‌تری در بسیاری از شرایط و موقعیت‌ها اجرا می‌شوند، و مبنای تجربی این مداخله‌ها مستحکم‌تر شده است. هدف ما در این ویراست مشابه هدفمان در ویراست‌های اول و دوم است. قصد ما این است که در یک قالب تطبیقی، توصیف‌های اجمالی و در عین حال جامع از چشم‌اندازهای نظری عمده در زمینه درمان مشکلات بهداشت روانی کودکان و نوجوانان ارائه دهیم و مسایل ویژه مربوط به اجرای مداخله‌های درمانی در مورد کودکان و نوجوانان را برجسته سازیم. در سرتاسر کتاب سعی نموده‌ایم هم به مسایل نظری و هم به مسایل عملی مرتبط با این مداخله‌ها بپردازیم.

در این ویراست، فصل‌هایی را اضافه کرده‌ایم که مکمل مطالب اصلی هستند و بر جامعیت شمول اثر نیز افزوده‌ایم. در ویراست حاضر، دو فصل اضافه نموده‌ایم. یک فصل تازه مسایل مهمی را در زمینه مشاوره با کودکان از چشم‌اندازی چند فرهنگی شامل می‌شود - حیطه‌ای که به قدر کافی در ویراست‌های قبلی مورد توجه قرار نگرفته بود. دومین فصل تازه دسته‌ای از فنون و راهبردها را به تفصیل شرح می‌دهد که تحت شمول رویکردهای اصلی، که در این کتاب معین کرده‌ایم، قرار نمی‌گیرند. افراد زیادی در ویراست سوم یاری‌گرم‌ان بودند. نخست، از همه‌ی نویسندگان فصول کتاب به خاطر نوشته‌های تخصصی ارزشمندشان تشکر می‌کنیم. دوم، از کارکنان شرکت انتشارات روان‌شناسی بالینی^۱ که ناشر دو ویراست نخست این اثر بودند، سپاسگذاری می‌کنیم. در نهایت، از کلی فرانکلین^۲ و دوروتی لین^۳ از انتشارات جان وایلی و پسران^۴ به خاطر حمایت و شکیبایی‌شان (پیش از همه) در آماده‌سازی چاپ جدید این اثر تشکر می‌کنیم. از اینکه به خانواده‌ی وایلی پیوسته‌ایم، احساس غرور می‌کنیم.

ا.ج. تامپسون پروت
داگلاس تی. براون

- فصل ۱ مشاوره و روان‌درمانی در کودکان و نوجوانان: توصیف اجمالی
اچ. تامپسون پروت ۱۳
- فصل ۲ مسایل اخلاقی و قانونی در زمینه مداخله‌های روان‌شناختی در
کودکان و نوجوانان ۴۳
سوزان ام. پروت، ریچارد ای. دمارتینو، و اچ. تامپسون پروت
- فصل ۳ مشاوره و روان‌درمانی متأثر از فرهنگ در کودکان و نوجوانان
آنتوینته آر. توماس و هاریت سی. کوب ۷۱
- فصل ۴ رویکردهای روان‌پویشی
اسکات پی. مریدیت ۱۰۱
- فصل ۵ رویکردهای آدلری در مشاوره با کودکان و نوجوانان
اف. دونالد کلی ۱۴۱
- فصل ۶ رویکردهای شخص‌محور
هلن بی. مور، جک اچ. پرسبوری، لورا دلبیو، اسمیت، و جی. ادوارد مک‌کی ۱۹۷
- فصل ۷ رویکردهای رفتاری
داگلاس تی. براون و اچ. تامپسون پروت ۲۵۵
- فصل ۸ درمان عقلانی-هیجانی-رفتاری
ریموند دی‌گیوسه‌په ۳۱۳
- فصل ۹ رویکردهای واقعیت‌درمانی
جرالد بی. فولر و دایان ال. فولر ۳۷۵
- فصل ۱۰ رویکردهای سیستمی (نظام‌نگر) — خانواده‌درمانی
ویلیام بی. گیون (پسر) و باربارا ال. فیشر ۴۳۷

فصل ۱۱ رویکردها، فنون و موقعیت‌های ویژه دیگر
 آنه پی. سیتوک، لای آر. گراوس، واج. تامپسون پروت

فصل ۱۲ مشاوره و روان‌درمانی در کودکان و نوجوانان دچار ناتوانی
 هریت سی. کوب و پاتریشیا چی. وارنر